

NGUYỄN XUÂN THIỆP

THÁNG CHÍN, CÓ MỘT VÀNG TRẮNG ĐI TRONG MƯA

trăng trong mưa

Có một vàng trắng đi trong mưa...

Câu thơ này trong bài Ánh Trăng của Nguyễn viết trong một đêm tháng 9 mưa bão ở trại tù Cẩm Nhân – Yên Bái. Cùng trại với Nguyễn hồi đó còn có Tô Thùy Yên, Huy Phương và Lâm Chương. Trong đêm ấy Nguyễn chợt nhìn thấy qua bức màn cửa nước và những luồng gió một mặt trăng xanh nhợt nhạt như hình một hành nhân mặc áo tơi nón lá đi trong mưa. Về sau, khi ra khỏi trại tù về lại Sài Gòn được đọc thơ Thanh Tâm Tuyền – Thơ Ở Đâu Xa viết trong những ngày ở Sơn La (?) cũng tả một mặt trăng thật lạ và đẹp: Một đóa trăng tàn lẩn lút bay... Đêm nay ở thành phố Garland này, thức dậy vào lúc 2 giờ sáng trong cơn bão Ike đang kéo qua Texas, qua cửa sổ, Nguyễn lại được nhìn thấy vàng trắng ngày nọ.

Có một vàng trắng đi trong mưa... Vâng, đúng vậy. Qua cửa sổ, ngoài trời đầy mưa và gió, vậy mà vàng trắng vẫn lướt qua bầu trời, khiến lòng này rợn lên bao ý nghĩ và cảm xúc. A, cái vẽ đẹp dị thường của nghệ thuật. Cái mà nhà văn Nam Cao không nhìn thấy nên đã lên án nó: Nghệ thuật không nên là ánh trăng lừa dối... Không, thưa nhà văn, ánh trăng này không lừa dối ai cả mà nó dẫn đường cho mắt ta đi vào thực tại. Vâng, hẹn một lúc khác sẽ thưa chuyện thêm với nhà văn.

Bây giờ xin trở lại với câu thơ ‘Có một vầng trăng đi trong mưa’. Câu thơ nằm trong đoạn sau đây của bài Ánh Trăng. Xin mời đọc lại:

ôi. những vầng trăng thời biệt xứ
trôi trong tâm thức. một dòng khuya
ta nghe nước khỏa bờ lau đại
có một vầng trăng đi trong mưa
có một vầng trăng hư. mọc muộn
tóc ai còn vương cánh đồng mua
khi trăng theo con đường đất đỏ
bước cheo leo. khúc khuỷu. ngựa thồ
ta thấy trăng soi đầm nước rộng
mùa thu. mùa thu. im cảnh trơ
đêm tù. bạn đọc thơ đầu núi
tưởng chim rừng động ánh trăng xưa
gió mùa thổi lộng trên miền bắc
trăng rét căm căm. vệt sáng mờ
ta thấy vầng trăng quầng khước mắt
chiêm khô. mùa thối. cánh đồng thừa
trăng nghiêng xuống xóm làng dịch tể
qua gò trâu. giọng gió ru hờ
vầng trăng nào đứng trên đầu dốc
dậy tiếng tù đọng ván giữa khuya
một thuở trăng qua miền động đất
ngời ngời muôn sợi thủy ngân sa
nhìn qua đất rạn ta còn thấy
mảnh trăng trên đồi golgotha

Ôi, vầng trăng đi trong mưa... của một thời oan khốc. Ta thấy đó. Có bờ lau đại. Có cánh đồng hoa mua còn vương tóc của người bạn tù chết chôn ở đó. Có những con dốc màu đất đỏ quanh co với bóng ngựa thồ. Có những cánh đồng của thời đói kém chiêm khô mùa thối. Có xóm làng trong cơn dịch tể gió thổi bùng qua gò trâu. Có bóng những người tù trong đêm cưa gỗ xẻ ván đóng quan tài cho bạn vừa nằm xuống. Và có ngọn đồi Golgotha với thập tự giá khi Chúa bị đóng đinh... Có biết bao là u khốc khiến sử thi phải ghi lại bằng máu và nước mắt.

Có nhiều lắm. Không như mảnh trăng của thời ở Vương Phủ khi chia tay người yêu ‘xa nhau. mùa thu. mưa trong trăng’. Hay như trăng trong mưa nhìn thấy khuya nay trong khu vườn trại lá khi Nguyễn cùng gia đình đã định cư yên ổn trên vùng đất bao dung này.

Vậy đó. Tháng chín. Có một vầng trăng đi trong mưa...

nguyễn xuân thiệp